

Németh Ferenc

: Forum Könyvkiadó Intézet, Újvidék
: direktor@forumliber.rs

LISZT FERENC ÉCSKÁN ÉS NAGYBECSKEREKEN

Franz Liszt in Écska and Nagybecskerek

Eddigi zenetörténeti ismereteink szerint Liszt Ferenc (1811–1886), a világhírű zongoraművész, zeneszerző és zenepedagógus mindössze két ízben vendégszerepelt vidékünkön: 1820. augusztus 31-én Écskán, a Lázár-féle kastély avatóünnepségén, illetve 1842 és 1846 között egy ízben Nagybecskereken. Mindkét alkalommal gazdag és vendégszerető bánáti magyar–örmény földbirtokos-család vendége volt. Écskán Lázár Ágostoné (1768–1833), Nagybecskereken pedig Karátsonyi Lászlóé (1806–1869). Mindemellett a nagybecskereki kaszinó is vendégül látta őt. Noha nem ismeretesek Liszt bánáti fellépéseinek részletei, egykori ottléte fontos zenetörténeti tény, különösen most, születésének 200. évfordulója kapcsán.

Kulcsszavak: Liszt Ferenc, Lázár Ágoston, Karátsonyi László, Écska, Nagybecskerek, vendégszereplés

Minden idők egyik legnagyobb zongoravirtuóza s a 19. század egyik legjelentősebb zeneszerzője, Liszt Ferenc a nyugat-magyarországi Doborjánban látta meg a napvilágot 1811. október 22-én. Apja, Liszt Ádám, Esterházy herceg uradalmi hivatalnok volt.¹ Ez a körülmény döntően befolyásolta a csodagyerek pályafutását, tekintettel arra, hogy Esterházy Miklós herceg (1765–1833), a zenét és a művészeteket pártfogoló, műgyűjtő főúr² korán felismerte a kis Liszt zenei tehetségét, sőt azon fáradozott, hogy ez mielőbb kifejezésre jusson és kibontakozhasson. A kis virtuóz még tízéves sem volt, amikor közönség elé

¹ Liszt Ferenc (elektronikus forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Liszt_Ferenc). Emellett Liszt Ádám képzett zenész is volt: „a kismartoni zenekarban csellón játszott, de zongorázott is és a gitárt is kezelte”. (Csatka Endre: *Liszt Ferenc és Sopron*. = *Soproni Szemle*, 1961/3. sz., 208–220.)

² Esterházy Miklós (elektronikus forrás: [http://hu.wikipedia.org/wiki/Esterházy_Miklós_\(1765–1833\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/Esterházy_Miklós_(1765–1833))).

lépett.³ Voltaképpen „az apa saját ítélete szerint 9 éves korában a gyermek már annyira éretten zongorázott, hogy itt volt az ideje a bemutatkozásnak a nagyvilág előtt, főleg olyanformán, hogy Esterházy herceg támogatását a továbbképzésre megnyerjék”.⁴ A Liszt-szakirodalom szerint 1820-ban a tehetséges gyermek Badenben⁵, Pozsonyban⁶, Kismartonban⁷ és Sopronban⁸ mutatkozott be a közönségnek. Hogy hol lépett fel először, az mindeddig vita tárgyát képezi. Igaza van Csatkai Endrének, amikor megállapítja, hogy „mind több város vettekzik érte, hogy Liszt ott szerepelt először nyilvánosan.”⁹ A bizonytalanságot Liszt is növelte, aki néhány évvel a halála előtt pozsonyi bemutatkozását jelölte meg első hangversenyeként.¹⁰ A leghitelesebb fellépési sorrendet azonban, úgy tűnik, Hárich János, Esterházy herceg levéltárosa állította fel.¹¹ Kutatásai szerint „először Badenben játszott a kis Liszt nyilvánosan, mégpedig 1820. augusztus második felében, vagy szeptember elején, majd szeptember folyamán Kismartonban, a hercegi vadászatok alkalmával. Pozsonyban november 26-án lépett közönség elé. A kismartoni és pozsonyi hangverseny közé esett nyilván a soproni bemutatkozás, amelyet a legtöbb életrajzíró – éppen Liszt kijelentései alapján – a legelső nyilvános szereplésnek nevez.”¹²

Kortársak tanúsága szerint a gyermek Liszt nemigen szeretett szerepelni a nyilvánosság előtt, amellet fellépései is nehézségekbe ütköztek. „Gyermekekko-

³ Ennek valamelyest ellentmond Doby Antal adata, akinek állítása szerint Liszt Ferenc már hétévesen Budán lépett először közönség elé, Podmaniczky József (1756–1823) pártfogásával a Podmaniczky-palotában. (Lásd: Doby Antal: *A Podmaniczky család*. Budapest, 1892, 26.; Csatkai Endre: *Bizonytalan adat Liszt Ferenc első nyilvános fellépéséről*. = *Soproni Szemle*, 1966/3. sz., 264.)

⁴ Csatkai Endre: *Liszt Ferenc és Sopron*. = *Soproni Szemle*, 1961/3. sz., 208–220.

⁵ Uo.

⁶ „Liszt sok szállal kötődött Pozsonyhoz. Mindjárt itt, a Panskán található az a palota, ahol kilenc évesen adott hangversenyt az Eszterházyak meghívására, akiknek s a jelen levő egyéb arisztokraták támogató adományával indulhatott el aztán sikerei útján. Liszt Ferenc kötődött Pozsonyhoz, élete során mintegy 16–18-szor fordult itt meg.” (Pozsony, a koronázási város – elektronikus forrás: <http://elismondom.wordpress.com/2011/03/31/>).

⁷ Az Esterházy-kastélyban „Liszt Ferenc illusztris vadászvendégek előtt először lépett fel”. (Elektronikus forrás: http://www.eisenstadt.gv.at/uploads/tx_cmseisenstadt/downloads/Flyer_Stadt%C3%BChrungen_ungarisch.pdf).

⁸ Csatkai Endre: *Liszt Ferenc és Sopron*. = *Soproni Szemle*, 1961/3. sz., 208–220.; L. E.: *Liszt Ferenc első soproni hangversenyéhez (1820)*. = *Soproni Szemle*, 1967/4. sz., 368.

⁹ Csatkai Endre: *Bizonytalan adat Liszt Ferenc első nyilvános fellépéséről*. = *Soproni Szemle*, 1966/3. sz., 264.

¹⁰ Csatkai Endre: *Liszt Ferenc és Sopron*. = *Soproni Szemle*, 1961/3. sz., 208–220.

¹¹ Uo.

¹² Uo.

rában gyakran szenvedett hideglelésben. (...) Játék közben össze-összeverődtek a fogai, de alig lehetett észrevenni. Minthogy kicsike volt, úgynevezett nem tudta eléggé kitárni a karját, így játék közben többször felállt.”¹³

ÉCSKÁN, 1820 AUGUSZTUSÁBAN

Lisztnek 1820 augusztusában, a Lázár-kastély avatóünnepségén való écskai fellépéséről ismereteink szerint, először Boris Pavlov adott hírt 1992-ben közölt tanulmányában (*Az écskai uradalom története*).¹⁴ Tőle vették át az adatokat azután – hol pontosan, hol pontatlanul, hivatkozásokkal vagy anélkül – mindazok, akik Liszt écskai vendégszerepléséről írtak.¹⁵

Az écskai uradalom története visszanyúlik a 18. század végéig, amikor is 1781 augusztusában az örmény származású Lázár Lukács (1727–1793) megvásárolta a mintegy 30 ezer holdas földterületet a kamarai birtokok bécsi árverésén.¹⁶ Lázárnak 217 000 forintjába került az écskai uradalom, amelyet csakhamar mintagazdasággá fejlesztett.¹⁷ Mindössze néhány évtized alatt az écskai uradalom (huszonöt holdas, párját ritkító parkjával együtt) neves mintabirtok lett: a keszthelyi Georgikon „érdemes testvére”, „az Alföld első georgikona” – ahogyan 1817-ben Vedres István fogalmazott.¹⁸

A piros kastélynak emlegetett, angol stílusú, tornyos, manzárdtetős úrilakot – amelyben Liszt fellépett – a birtokszerző Lázár Lukács egyik fia, Lázár Ágoston (1768–1833) építtette a 19. század elején, pontosabban 1817-ben, de ünnepélyes felavatására 1820 nyarán került sor.¹⁹ A vadászkastélyra emlékeztető kúriát az idő tájt terjedelmes park vette körül, amely az idő múltával mindinkább zsugorodott. A kastélyt Lázár Ágoston leánya, Marianna örökölte, aki Harnoncourt Felix grófhhoz ment férjhez. Az úrilakot később gyermekei lakták:

¹³ L. E.: *Liszt Ferenc első soproni hangversenyéhez (1820)*. = *Soproni Szemle*, 1967/4. sz., 368.

¹⁴ Boris Pavlov: *Istorijat vlastelinstva Ečka*. = *Ribnjak Ečka*. Lukino Selo, 1992, 137–234.

¹⁵ Németh Ferenc: *A kedélyes gyógyyszerész*. = *Családi Kör*, 1996. június 13.; Káich Katalin: *A zenekultusz Bácskában és Bánátban a 19. és 20. század fordulóján*. = *Hungarológiai Közlemények*, 2004/1. sz., 124–130.; Jelena Gligorić: *Az écskai kastély*. (elektronikus forrás: <http://glassrbije.org/M/content/view/8743/29/>); Zoran Slavić: *Franc List u Bečkereku*. = *Zavičajac*, 2011/29. sz., 46–48.; Anonim: *Dva veka od rođenja mađarskog pijaniste Franca Lista*. = *Zavičajac*, 2011/29. sz., 45.

¹⁶ Németh Ferenc: *Egy régi bánáti georgikon*. = Németh Ferenc: *Úri világ Torontálban*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2003, 26–32.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Vedres István: *Etska kiseded rajzolattya*. Buda, 1817, 1.

¹⁹ Németh Ferenc: *Egy régi bánáti georgikon*. = Németh Ferenc: *Úri világ Torontálban*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2003, 26–32.

íjf. Harnoncourt Felix és Alice. Az 1920-as években Pallavicini György örgróf, a konstantinápolyi osztrák–magyar nagykövet fia lakta családjával.²⁰ A második világháború után államosították, a közelmúltban magánosították és a díszes, felújított úrilakot luxusszállodává alakították.

Mielőtt ismertetnénk a Boris Pavlov által közölt écskai Liszt-vendégszereplés részleteit (amely úgyszintén Esterházy herceg nevéhez fűződik), felmerül a kérdés, hogy milyen viszonyban állt/állhatott Esterházy Miklós herceg Lázár Ágoston „obester úrral”. Erre a kérdésre a Lázár család korabeli társadalmi angazsáltsága, kialakított gazdasági és kereskedelmi kapcsolatainak adnak választ. Ennek alapjait még a birtokszerző Lázár Lukács vetette meg a 18. század második felében.²¹ Ő „hamar felfedezte, hogy a marhatenyésztés nagyon kifizetődő a császárság déli területein, ezért üzleti politikáját teljesen alárendelte a császári sereg minőségi hússal való ellátásának. Ennek érdekében haszonbérbe vette a végeláthatatlan gazdag mezők területét Dél-Magyarországon, és Kiss Izsák üzleti partnerével együtt a Bellye állami birtokot is Baranyában. (...) Az üzleti tisztesség és pontosság eredményeként Lázár Lukács nagyon hamar hírnevet szerzett a császári katonai körökben, és mint korának kiváló marhatenyésztő és húsfeldolgozó szakembere megkapja a császári osztrák–magyar hadsereg ellátmányozásának tiszteletbeli alezredesi címét.”²² Ezt a tevékenységet fejlesztette és vitte tovább Lázár Lukács fia, Lázár Ágoston, aki egyébként a császári hadsereg ezredese volt.²³ A fejlődő écskai mintagazdaság, valamint a család kiterjedt üzleti kapcsolatai révén „a Lázárok és Écska falu neve hosszú éveken keresztül beleszövődött a császárság elit köreinek történetébe.”²⁴

Lázár Ágoston feltehetően „katonai” vonalon, jeles hadiszállítóként kerülhetett kapcsolatba Esterházy Miklós birodalmi herceggel, aki fényes katonai pályát futott be, s aki 1817-ben a császári hadsereg tábornagya lett (amellett az Aranygyapjas rend lovagja és a Szent István-rend nagykeresztese).²⁵ Nyilván állami és katonai érdekek is amellett szóltak, hogy a nagy szállítónak számító Lázár Ágostonnal ápolni kell nemcsak a kereskedelmi, hanem a baráti kapcsolatokat is. Ugyancsak Lázár Ágoston üzleti érdekeltsége is azt sugallta, hogy csakis jót tehet a magas rangú császári katonatisztekkel való barátság erősítése.

²⁰ Németh Ferenc: *Ferenc Ferdinánd bánati vadászatai*. = Németh Ferenc: *Úri világ Torontálban*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2003, 33–50.

²¹ Gazdag Ervin: *Az écskai uradalom. A Lázár család története*. = (Dr. Issekutz Sarolta szerk.): *Délvidéki örmény nemesek*. Elemér–Écska–Nagybecskerek. Budapest, 2010, 177–229.

²² Uo.

²³ Uo.

²⁴ Uo.

²⁵ Esterházy Miklós (elektronikus forrás: [http://hu.wikipedia.org/wiki/Esterházy_Miklós_\(1765–1833\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/Esterházy_Miklós_(1765–1833))).

1820 nyarán az écskai kastély avatőünnepsége kitűnő alkalom volt Lázár Ágostonnak illusztris vendégek fogadására, üzleti és baráti kapcsolatainak elmélyítésére. A kastélyavató egyébként egybeesett Lázár Ágoston leányának, Lázár Emiliának tizedik születésnapjával.²⁶ Boris Pavlov szerint már hetekkel az ünnepség előtt nagy volt a sürgés-forgás Écskán, a lakosság egyrészt a falu utcáit, házait szépítgette, másrészt a kastélyt és az azt övező parkot rendezte, díszítette.²⁷ A meghívottak névsorát már egy hónappal az esemény előtt véglegesítették, s nem kevesebb mint háromszáz eminens vendég neve kapott benne helyet.²⁸ A két uradalmi szakács mellé, a rangos vendégekre való tekintettel Lázár Ágoston egyenesen a bécsi udvarból fogadott fel egy szakácsot.²⁹ A vendégsereg legkiemelkedőbb tagja mindenképpen Esterházy herceg volt, a kis Liszt Ferenc pártfogója.³⁰

Az ünneplés 1820. augusztus 29-én este az écskaiak látványos fáklásmenettel vette kezdetét, melynek során csaknem a teljes falu lakossága felvonult.³¹ Másnap, 1820. augusztus 30-án kora reggel a kastély vendégei harangszóra ébredtek, amely az ünnepség kezdetét volt hivatott jelezni, amellet a falu lakossága számára is meghívást jelentett.³² Tizenegy órakor Nagy József écskai római katolikus plébános beszentelte a kúria termeit. Azután pazar ebéd következett az úrilak szalonjában, majd a délutáni órákban az úri közönség számára vadászatot rendeztek, ez idő alatt a hölgyek számára csónakázás, sétahajózás következett a Bégán meg a közeli tavon.³³ Este bál volt az új kastély nagytermében.³⁴

1820. augusztus 31-én délután Esterházy herceg a kastély nagytermében koncertet szervezett. Azon mutatkozott be a „csodagyerek”, a kilencéves Liszt Ferenc.³⁵ Liszt Esterházyék kíséretében érkezett Écskára, és virtuóz zongorajátékával igencsak meglepte az egybegyűlt vendégsereget.³⁶ A kis Liszt játékát a közönség vastapssal jutalmazta, és a koncert után többen siettek gratulálni a kis zongoristának meg Esterházynak is.³⁷ Gazdag Ervin írja, hogy „még két év múlva is e kétnapos rendezvényről meséltek a faluban”.³⁸

²⁶ Boris Pavlov: *Istorijat vlastelinstva Ečka. = Ribnjak Ečka*. Lukino Selo, 1992, 137–234.

²⁷ Uo.

²⁸ Uo.

²⁹ Uo.

³⁰ Uo.

³¹ Uo.

³² Uo.

³³ Uo.

³⁴ Uo.

³⁵ Uo.

³⁶ Uo.

³⁷ Uo.

³⁸ Gazdag Ervin: *Az écskai uradalom. A Lázár család története.* = (Dr. Issekutz Sarolta szerk.): *Délvidéki örmény nemesek. Elemér-Écska-Nagybecskerek*. Budapest, 2010, 177–229.

Boris Pavlov tanulmányának szépséghibája, hogy Liszt Ferenc écskai vendégszereplésével kapcsolatosan nem közöl egyetlen hivatkozást sem, s nem nevez meg semmilyen forrást. Ez a körülmény természetesen azonnal gyanút kelt, és hiteltelenné teszi az általa leírtakat. Ám a leírás részleteiből (a meghívott vendégek száma, a kastély beszentelésének pontos ideje, a beszentelést végző plébános megnevezése stb.) arra lehet következtetni, hogy Boris Pavlovnak mégis sikerült felkutatnia korábban ismeretlen levéltári forrást. Csupán találgathatjuk, hogy milyen dokumentum kerülhetett a kezébe, ám nagy valószínűséggel feltételezhetjük, hogy az vagy az écskai római katolikus plébánia (időközben eltűnt) *Historia Domusa* lehetett, vagy pedig a Lázár, esetleg később a Harnoncourt család valamely tagjának naplójegyzete vagy visszaemlékezése. A Liszt-forrás kérdése egyébként immár húsz éve foglalkoztatja a becskerei helytörténészeket, de ez idáig nem sikerült azonosítani. A további kutatásokat az a körülmény is nehezíti, hogy a szenzációs adatot megcsillogtató Boris Pavlov néhány évvel ezelőtt elhunyt.

Érdekességként mondjuk el, hogy a Liszt écskai vendégszerepléséről szóló adat 2004-ben arra készítette Zoran Slavić nagybecskerei író, hogy – kézzelfogható adatok híján, a zeneszerző képzelt monológjaként – érdekes kultúrtörténeti olvasmányként megírja Liszt Ferenc 1820. évi écskai látogatását.³⁹

NAGYBECSKEREKEN, 1846 ŐSZÉN (?)

Az écskainál hitelesebbek a Liszt Ferenc nagybecskerei vendégszereplésére vonatkozó adatok, amelyeket e sorok írója 1996 júniusában fedezett fel és tett közzé.⁴⁰ Korábban nem tudott róluk a Liszt-szakirodalom. Nos, azt, hogy Liszt az 1840-es években Nagybecskereken is koncertezett, Menczer Lipót (1835–1921) visszaemlékezéséből tudjuk, amelyet – több más emlékező prózájával egyetemben – a *Torontál* című lap közölt.⁴¹ A 19. századi Nagybecskerekről, annak eseményeiről, hangulatáról, intézményeiről, régen elfeledett polgáraitól talán senki sem írt oly jóízűen és kedélyesen, mint Menczer Lipót. Nem volt író, újságíró sem, hanem gyógyszerész. Tegyük hozzá: jó emlékezőtehetséggel megáldott, sokfelé tájolódo városi polgár, akinek értékes emlékező prózáját ma már csak a *Torontál* régi évfolyamai őrzik. Alkalmi cikkei, írásai ma már megkerülhetetlen forrásai a nagybecskerei helytörténetnek, tekintettel arra, hogy egyes eseményekről csak tőle értesülünk.

³⁹ Ennek közlését lásd: Zoran Slavić: *Franc List u Bečkereku*. = *Zavičajac*, 2011/29. sz., 46–48.

⁴⁰ Németh Ferenc: *A kedélyes gyógyszerész*. = *Családi Kör*, 1996. jún. 13.

⁴¹ Menczer Lipót: *Kaszinó és Plankkert*. = *Torontál*, 1912. szept. 19.

Menczer Lipót Liszt nagybecskereki vendégeskedésére és vendégszereplésére így emlékezett vissza: „Kívülem ugyan ki emlékszik reá, avagy tudja, hogy kaszinónk helyiségében egyszer Liszt Ferenc is megfordult. Pedig én jól emlékezem, hogy az serdülő gyermekkorom valamelyik évében, mindenesetre 1842 és 1846 között itt megtörtént.

Az akkori első alispán Karátsonyi Lászlóhoz jött a már akkor is világhírű zeneművész és zeneszerző, mint vendég; ennek házában egy népes vendégsereg előtt játszott is.

Jó szüleim házában, kik ezen alkalomra meghívottak voltak, akkor és még jóval utána is sokszor szó volt erről. Nem lehet kétség abban, hogy szerte a vármegyéből, a vármegye urai szép számmal voltak jelen.”⁴²

Menczer voltaképpen két fontos adatot szolgáltat. Az egyik az, hogy Liszt 1842 és 1846 között egy ízben a Nagybecskereki Polgári Kaszinó vendége volt, ám ot-tani fellépéséről nem tudósít. A másik pedig, hogy az említett időszakban Liszt Nagybecskereken beodrai Karátsonyi László Torontál megyei alispán házában vendége volt, s hogy ott koncertezett is Torontál megyei nagybirtokosok előtt.

Menczer időbeli bizonytalansága nyilván abból az (érthető) körülményből ered, hogy 1912-ben hét évtized (!) távlatából idézte fel az eseményt, ám ennek ellenére minden kétséget kizáró tényként számol be Liszt becskereki tartózkodásáról.

Először is megkíséreljük pontosítani Liszt becskereki látogatásának évét, mert arra is vannak levéltári támpontok. Az egyik fontos adat, hogy Menczer Karátsonyi Lászlót alispánként említi, erre a tisztségre pedig a beodrai örmény birtokost csak 1846-ban választották meg.⁴³ A másik jelentős tény, amelyet számon tart a Liszt-szakirodalom, hogy „1846 októberének elején Liszt magyarországi hangversenykörútra indult (Pest, Szekszárd, Nádasd, Pécs, Temesvár, Bánlak, Arad, Lugos, Nagyszeben, Kolozsvár és Nagyenyed). Decemberben Liszt elhagyta Magyarországot, és Teleki Sándor, Karátsonyi Gedő és Bethlen Gábor grófok kíséretében Bukarestbe utazott.”⁴⁴ Számunkra fontos tény, hogy a felsorolt helységek közül – ahol Liszt 1846 októbere és decembere között hangversenyezett – négy, Temesvár, Bánlak, Arad és Lugos földrajzilag közel fekszik Nagybecskerekhez (Torontál megye székhelyéhez). Sőt, Bánlak akkortájt közigazgatásilag is Torontál megyéhez tartozott. Miután két forrás is (közvetetten) arra utal, hogy Liszt 1846-ban hangversenyezhetett Nagybecskereken, ezt valószínűsíthetjük látogatása éveként, sőt ottlétének időpontját is 1846 októbere és decembere közé tehetjük. Mindemellett van még egy fontos egybeesése a dol-

⁴² Uo.

⁴³ Dr. Borovszky Samu (szerk.): *Torontál megye*. Budapest, 1912 (elektronikus változat).

⁴⁴ Liszt Ferenc (elektronikus forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Liszt_Ferenc).

goknak, ami nem lehet véletlenszerű: Bánlak is, akárcsak Beodra, a Karátsonyi család birtoka volt. Beodrát 1781-ben Karátsonyi Deodat (Bogdán) vette meg a kincstártól 103 000 forintért, amelyre királyi adományt is nyert *beodrai* előnévvel⁴⁵, Bánlakot pedig 1805-ben Karátsonyi Lázár vásárolta meg Draskovits Ferencről.⁴⁶ Karátsonyi Lázár fia volt Karátsonyi Lajos, Bánlak ura, unokája pedig Karátsonyi Guidó (Gedő) a bánlaki uradalom későbbi haszonélvezője.⁴⁷

Tehát amikor Karátsonyi László, Torontál megye alispánja (feltételezésünk szerint) 1846-ban Nagybecskereken vendégül látta Liszt Ferencet, aki ott koncertezett is, az mindenképpen része lehetett Liszt délvidéki vendégszereplésének, amelyekről az alispán családi vonalon értesülhetett, sőt nyilván családtagjainak közbenjárására kerülhetett csak sor rájuk. Minden bizonnyal Karátsonyi Guidó (1817–1885) szorgalmazására, aki egyrészt illőnek tartotta, hogy Liszt vendégszereplésének sorába – akár nem hivatalosan is – beiktassa Torontál megye székhelyét, másrészt aki ezzel akart feledhetetlen élményt szerezni rokonának, Karátsonyi László alispánnak. Karátsonyi Guidó közbenjárása Liszt nagybecskereki vendégszereplésével kapcsolatosan azért feltételezhető, mert többek között ő volt annak a három illusztris úrnak egyike, aki Lisztet a hangversenysorozat végén, 1846 decemberében Bukarestbe kísérte.

Liszt halálakor, 1886 nyarán a becskereki *Torontál* ismeretlen szerző tollából terjedelmes nekrológban méltatta az elhunytat⁴⁸, amellel részletes tudósítást is közölt Liszt temetéséről.⁴⁹

A kegyeletes, méltató írásban olvassuk Lisztről az alábbiakat: „Mind igaz, a mit dicsőítve mondtak rá. »Isteni ember« – ahogy Georges Sand őt a bámulat és szerelmi elragadtatás hangján nevezte; »hirhedett zenésze a világnak«, ahogy Vörösmarty szólítja meg hozzá írt ódájában; »korunk zenei titánja«, amint egyszer Wagner Richard üdvözlé; »a természet kedvence«, ahogy Haynald bíbornok köszönté föl egy pesti lakomán.”⁵⁰

Születésének 200. évfordulóján fontosnak tűnik a megállapítás, hogy ennek a zenei zseninek feledhetetlen zongorajátékát egykor a bánátiak is élvezhették.

⁴⁵ Dr. Borovszky Samu (szerk.): *Torontál megye*. Budapest, 1912 (elektronikus változat).

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ F. L.: *Liszt*. = *Torontál*, 1886. aug. 5.

⁴⁹ Anonim: *Liszt Ferencz temetése*. = *Torontál*, 1886. aug. 5.

⁵⁰ F. L.: *Liszt*. = *Torontál*, 1886. aug. 5.

Franz Liszt in Écska and Nagybecskerek

According to existing music history accounts, Franz Liszt (1811–1886), the world famous pianist, composer and music teacher, performed in Vojvodina on only two occasions: on 31st August 1820 in Écska, at the opening ceremony of the Castle of Count Lázár, and once between 1842 and 1846 in Nagybecskerek (today's Zrenjanin). On both events, he was guest to hospitable wealthy landowner families of Hungarian-Armenian origin from Banat. In Écska, his host was Ágoston Lázár (1768–1833), and in Nagybecskerek László Karátsonyi (1806–1869). He was also hosted by the Casino in Nagybecskerek. Although there are no records about the details of Liszt's appearances, his attendance is considered a significant fact in the history of music, especially now, on the occasion of his 200th birthday anniversary.

Keywords: Franz Liszt, Ágoston Lázár, László Karátsonyi, Écska, Nagybecskerek, performance